

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocijalno glasilo.

Štev. 5.

V Ljubljani, v petek 1. februarja 1901.

Letnik VI.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne. — **Naročnina** je za vse leto 8 K, za pol leta 4 K, za četrt leta 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — **Dopisi** pošiljajo se uredništvu „Slov. Lista“ — **Nefrankovani dopisi** se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — **Naročnina, reklamacije in oznanila** se pošiljajo upravištvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravištvost sta v Ljubljani, **Gradišče štev. 15**. Uradne ure od ure 3—6 pop. — **Oznanila** se računajo po navadni ceni.

Grobokop koroških Slovencev.

Nekaj let je „Slovenski List“ z živo besedo opominjal „Narodovce“, da naj nikar preveč ne udarjajo na liberalno struno in da naj ne bado s sramotjenjem duhovščine po listih, ter da naj rajši vsi skupno svoje moči porabimo v to, da pomagamo reševati koroške in druge obmejne Slovence pretečega pogina. Na vse naše mile prošnje k slogi in na rotnja, da naj se vsaj zaradi obmejnih Slovencev ne vsiljuje nam verski boj, prejemale smo iz „Naroda“ le roganje, ki je imelo svoj vrhunec v vsikliku: Kaj nam vedno molite pod nos tiste obmejne Slovence, pomagajo naj si sami!

Dobro poznamo glumača, ki sedi za „Narodovo“ mizo, vemo, da je spreten za vse vloge. Na pustolovsko lice se prav nič ne sramuje, privezati kapucinsko brado. Presenetil nas je pa glumač vendar v tej svoji predrznosti, da si je upal v „Narodu“ zadnjo soboto objaviti članek, v katerem trdi, da ga zadnje četrstoletje ni nobena reč takó spekla, kakor poraz koroških Slovencev pri volitvah, in da so poraza krivi koroški duhovni, ki se vtikajo — v politiko.

V prvi vrsti se „Narod“ zaganja v koroško mlajšo duhovščino in hoče, kakor povsod, starejše duhovnike izigravati proti mlajšim. Toda vsa duhovščina, mlada in stara, ima toliko rodoljubja in politične razsodnosti, da ji prav nič ni treba, hoditi v šolo „Narodovih“ pustolovcev. Duhovni slovenski prav dobro čutijo v srcu svojo narodno dolžnost in jo tudi dovolj vestno izpolnjujejo povsod.

Kdor pozna neizmerno požrtvovalnost koroških duhovnov in njihov pogum, kdor jih gleda, kako z junaškim samozatajevanjem gredo v obupni boj pri volitvah in na shodih in delajo za roda pravice, načuditi se ne more lopovski nesramnosti, če si kdo take duhovne upa goniti od dela proč. Kaj bi bilo iz Koroške, ako bi duhovščina le eno desetletje roke križem držala ali šla, kakor pravijo liberalci, v zakristijo,

vemo dobro mi vsi in vedo dobro tudi g. Legat in tisti „rodoljubi“, kateri obešajo Malovrhovo umazano suknjo. Zato nam je neumljivo, kakó morejo ti rodoljubi mirno požreti zgoraj omenjeno izjavo; da naj se duhovniki poizgube tudi na Koroškem s političnega pozorišča, ker koroški kmet za nje ne mara.

Nočemo presojati delovanja in političnega mišljenja gosp. Podgorca, ki je nedavno objavil obupen članek v „Slovenca“, ali jedna stvar nam ne gre v glavo. Po zadnjem porazu koroških Slovencev je g. Podgorc. znabiti nekoliko preveč obupan po velikem, a brezvsepnem naporu za zmago iskrenega rodoljuba g. Grafenauerja, v trenutku resignacije spisal članek čigar vsebina jo bila: Če smo koroški Slovenci izgubljeni glede narodnosti, rešimo vsaj to, kar se rešiti da, skupno s konservativnimi Nemci rešimo vero naših očetov proti naskokom liberalcev in brezvernih nemških nacionalcev. Ko bi bila to izjavo obsodila kakšna iskrena, čista narodna duša, nič bi ne bili rekli, ker bi bilo to naravno in umevno. Ali da se „Narod“, ta nemško-liberalni politični preseštnik, ki se še do danes ni izmotal iz objemov Nemčurstva v kranjskem deželnem zboru, da si ta očitni grešnik upa kričati o izdajstvu g. Podgorca in o duhovnih kot kukavicah in grobokopih, ne da bi sam nase pogledal, to je smelost, katere je zmožen le najbolj propadli vlačugar. Zaradi par gledaliških predstav v Ljubljani, ki pa niti v nevarnosti niso bile, naj bo liberalnim kranjskim poslancem dovoljeno bratenje z Nemci in koroški katoličani ne bi smeli niti ziniti v tem, kako naj skupno varujejo interese vere naših očetov, vere, ki je vsaj toliko vredna kot gledališče — to je impertinentno.

Divja radost vlada res med nasprotniki našega naroda, ker so podlegli koroški Slovenci, ali to radost, očitno povemo, so povzročili v prvi vrsti kranjski liberalci, ki so zanetili verski boj mej nami in ga dan za dnevom pospešujejo po svojih glasilih ter cepijo moči v sredini. Kdor

tedaj trezno premišljava žalostni položaj na Koroškem, priznati mora, da smo mi že pred leti prav imeli, ko smo trdili, da bodo kranjski liberalci grobokopi koroških Slovencev. Le obžalovali bomo, če se bodo koroški Slovenci, naj si bodo pristaši te ali one politične taktike, zanašali na hinavsko dobrikanje „Narodovcev“, ker smo prepričani, da bodo tem preje izginili, v čem tesneji dotiki bodo s pravimi grobokopi naroda.

Izvirni dopisi.

S Slapa na Tolminskem, 30. januarja. Nekdo je v št. 3. „Slov. Lista“ izrazil svojo ogorčenost z besedami „Duhovni so ogorčeni, ker g. Miklavž na Slapu ne razume položaja, in ne vidi, koliko škode dela liberalni Slap“.

Ker torej g. Miklavž „ne razume položaja“ zato je tudi jako modro storil, da se v zadnje državnozbornske volitve ni mešal. Da „liberalni Slap“ dela škodo, to je le bujna domišljija dopisnikova in pa predolgi jeziki v njegovi župniji. Prav lahko je zvrčati krivdo na „liberalni Slap“, ko je eden ali drugi pri prvotnih volitvah prav slavno propadel vsled lastnega skrajno nepredvidnega postopanja. Kdor se je pri zadnjih državnozbornskih volitvah blamiral, naj pripiše vse to sam sebi in ne drugim. „Sami smo krivi“, klical je dr. Pavlica na II. katoliškem shodu.

Da „liberalni Slap“ ni delal škode, je dokaz to, da niti eden Slapljan se ni udeležil prvotnih volitev. Vsi (z g. Miklavžem vred) so veseli in zadovoljni, da je bil „liberalni Slap“ prav miren in bojni grom ga ni zmaknil. Gosp. dopisniku pa svetujem, da višjih ni ljudstvo dražiti in z „liberalnimi“ naslovi pitat. Resnica je, da pri zadnjih državnozbornskih volitvah so nekateri „pristni liberalci“ volili „klerikalno“ in dobri katoličani „liberalno“.

Na uho bodi povedano gosp. dopisniku, da „Slogin“ kandidat je bil (in je morda še na skrivnem) zagrizen Tumovec, dočim je O. G. le

O civilizaciji.

Predaval dr. F. K. v „Znanstvenem klubu“ v Mariboru dne 23. listopada 1900.

(Konec.)

Četrty pospeševalni činitelj civilizacije so bili veliki možje, katere je previdnost od časa do časa poslala. Komu je neznana ona epizoda, ko Leon I. stopi pred divjega barbara in ga ukroti, ali ko Gregorij V. vidi na trgu zvezane krepke mladeniče iz Britanije, kar ga tako gane, da sklone poslati v Britanijo verovestnikov, ki so tamkaj z vero zasadili seme nove civilizacije? Kako veličastna prikazen je Bočcij, ki je izročil srednjemu veku dedščino stare filozofije, ali modri državnik Cassiodor, ki se je kot minister vzhodno-gotskega kralja na stare dni umaknil na svojo tiho posestvo Vivarium v Kalabriji, ustanovil ondi samostan ter se s svojimi somenihi posvetil znanosti. Njegov bistri državniški duh je sprevidel, da je sred splošnega razdejanja meništvo poklicano ohraniti in nadaljevati civilizacijo. Kako prikupljiva prikazen je patrijarh zahodnega meništva, sv. Benedikt, ustanovitelj slavnega samostana Monte Cassino, ki je sto in stoletja bil ognjišče italske in srednjeevropske omike! Tudi nam Slovincem sta z

vero zasejala seme civilizacije dva velika moža, Ciril in Metod, njen velik pospeševatelj je bil tudi naš letošnji slavjenec, A. M. Slomšek. Naj nam pošlje previdnost več takih mož!

III. Vsiljuje se nam še neizogibno vprašanje: če je individualni in socijalni napredek in razvoj bistvena sestavina civilizacije, kaj vendar hoče ta napredek, kam gre, kaj je njegov smoter, kakšno vrednost ima civilizacija? Z drugimi besedami, ali se individualni človek zato razvija, dela in trpi, da se zboljša samo splošni društveni položaj, ali je pa morda društveni razvoj sredstvo za individualno spolnjenje? Ali je individuum za družbo, ali družba za individuum? Ali družabnost zavzema celo bitnost in osebnost človekovo, ali je pa morda v človeku nekaj, kar meri še na višji namen? Na to nam naj odgovori veleumni francoski državnik in socijolog Royer Collard z besedami, ki jih je izgovoril v francoski zbornici in ki jih navaja Guizot v zgoraj omenjenem delu (str. 26): „Človeške družbe postajajo, živijo in umirajo na zemlji, tu je konec njih poklica. Toda s tem še ni izcrpljen ves človek. Ko se človek spoji z družbo, preostane mu še najplemenitejši del njegovega bitja, to so vzvišene sposobnosti, ki

ga vzdigujejo k Bogu, pripravljajo za prihodnje življenje, za dobrine drugega sveta. Mi individualne osebe, bitja, vstvarjena za neumrlost, imamo drug poklic kakor države“.

Vprašanje o cilju, naravi in vrednosti civilizacije je torej v najtesnejši zvezi z velevažnim in resnim vprašanjem, kak namen ima človek na svetu v naravi. Le ona civilizacija je prava, ki vodi človeka k njegovemu zadnjemu cilju. Kdor prezira to vprašanje, ne more dati jasnega odgovora ne o bistvu ne o vrednosti civilizacije. Če odpremo veliko knjigo zgodovine človeške civilizacije in jo prebiramo, beremo ob koncu vsake strani: naprej, naprej! Naposled pridemo do zadnjega lista, do zadnje strani in zadnje vrste, povestnica človeškega razvoja in zgodovine je končana. Kaj sedaj? Velika knjiga je popisana do kraja. Kaj sedaj? To vprašanje je sklep in najvišji problem civilizacije. Po naravnih zakonih mora enkrat sedanji svetovni red prenehati, organsko življenje bo zamrlo, človeštvo bo izginilo, konec bo tudi civilizacije. Zakaj smo torej delali, se mučili in žrtvovali? Povoljen odgovor nam daje samo določen zadnji namen človekov, njegovo večno, posmrtno življenje. To daje človeškemu žitju in delovanju, človeški civi-

hladen pristaš. Dokaz temu, da se je „Slogin“ kandidat dne 25. maja 1899 (ob času obč. zbora „Sloge“) hudo sprl zaradi Tume z gosp. „Miklavžem“ pri Šegalu v Kanalu.

„Slogin“ kandidat se je čez noč prelevil v „klerikalca“, dočim je O. G. vedno isti mož, sposoben, marljiv in priden za javno delo.

Za danes toliko. Ako želi g. dopisnik, mu še z marsičem postrežemo. Pclagoma bi vtegnila priti na dan resnica: „Krivda na obeh straneh“.

G. Miklavž.

Dostavek uredništva. Priobčili smo ta dopis, četudi se ne vjemamo z njim, ker nam je prav, če imajo dopisniki precej svobode, dokler ne trpi škode dobra stvar. Ker je pa vsakemu treznomislečemu človeku jasno, kam jadravo Tumovci, ne moremo imenovati modrijana niti Petra niti Pavla, če zleze na zvonik in kliče doli na borilce: „Krivda na obeh straneh!“ Da, v taktiki je lahko krivda na obeh straneh, v načelih je pa krivda mogoča samo na jedni strani. Na kateri, brate?!

Politiški pregled.

Državni zbor. Z Dunaja se nam poroča 31. jan. Prvo zasedanje je bilo napovedano na danes ob 11. uri dopoldne. Ob 9. uri se je vršila v cerkvi sv. Štefana slovesna sveta maša, koje so se udeležili poslanci v precej velikem številu. Proti najstari uri so zasedli novo izvoljeni poslanci zbornice in počakalo se je, da je prišlo veliko novih poslancev. Pozdravljali so se stari kolegi in novi so se predstavljali, ter poučevali o običajih svojega novega domovanja. Slovenski poslanci so dobili prostor v sredi zbornice, na desno jim kraljuje slovanski svet in proti levi se razprostira nemški živelj. Določeno je Slovincem središče v zbornici — dal Bog, da bi jim bila priložnost dana, tudi dejansko pokazati moč središča in priboriti našemu ubogemu narodu podpore na jezikovnem in gospodarskem polju. Točno ob 11. uri je otvoril ministerski predsednik dr. Körber zbornično sejo in pozval starosto zbornice Poljaka dr. Weigl-a da prevzame začasno predsedstvo. Takoj se je pokazala nesrečna bolezen obstrukcije in sicer pri obeh radikalnih zborničnih strujah t. j. pri novo vstopivših čeških narodnih socialistično nadihnenih delavcih in pri podanikih nemškega Jurija. Prvi so kazali, kakor da bi bili razburjeni, ker starostni predsednik dr. Weigl ni pozdravil zbornice tudi v poljskem jeziku, Schönerejanci pa, ker je omenil umrlo angleško kraljico. Nastalo je v avstrijski zbornici že običajno kričanje in zabavljanje. S temi čini, ki kažejo žalosten znak omike, se je vpeljalo novo zasedanje zbornice. To pač ne kaže, da bi zbornica imela moč življenja in še manj, da bi bila sposobna za pozitivno delo. Ko se je vpitje poleglo je zaprisegel zbornični predsednik poslance

lizaciji absolutno vrednost, neizmerno važnost in resnobo. To ga edino more uspešno podžigati, da trpi, dela in se žrtvuje. Za sklep naše razprave o civilizaciji je najprimernejša misel, ki jo izraža že Homer, da vsi ljudje hrepené po bogovih (Odyss 3, 48) in znani zgodovinar Ranke: „Božanstvo je vselej ideal, ki sveti ljudem; v človeškem dejanju in nehanju že tiči sicer tudi drugo nagnjenje, obrnjeno na razmere in pogoje realnega bivanja, vendar teži človeštvo neprenehoma po božanskem.“ (Weltgeschichte, I. str. 3)

* * *

Krepko torej naprej na delo za našo narodno civilizacijo! Pospešujmo od svoje strani trojno področje civilizacije: versko-etično, umstveno in materialno ekonomično.

Zmote in senčne strani v zgodovini civilizacije naj nam bodo resen opomin, kaj naj od vračamo od našega ljudstva. Največja nesreča za vsako ljudstvo je, če si pokvari ali izgubi svoje ideale. Najhujši sovražnik prave civilizacije je materializem in podli egoizem. Materializem je smrt pravnega in pravnege reda; materializem se najrajši poslužuje barbarskih sredstev: laži in nasilstev. Pravo civilizatorično delo tirja žrtev in truda. Prava civilizacija

in prijavil, da bode v ponedeljek 4. t. m. sprejel cesar obe zbornici, prihodnja seja pa bode v torek. Opoludne je bila pa že seja končana.

Okrožnica o krščanski demokraciji. V soboto popoldne je zagledala beli dan že davno napovedana papeževa okrožnica, izdana 18. januarja 1901, govoreč o krščanski demokraciji, ki je bila razdeljena mej kardinale, poslanike in druge višje dostojanstvenike, in se seveda objavi doslovno v rimskih in drugih listih. Sveti oče spominja najprej na znani okrožnici „Quod apostoli muneris“ in „Rerum novarum“. Poslušni tema dvema okrožnicama so pričeli katoliki posvečevati vso svojo delavnost socialnemu delu v blagor delavskih stanov. Papež našteva vse kar se je zgodilo dosedaj na tem polju: ustanovitev delavskega tajništva, Raiffeisenovih posojilnic, delavskih in hranilnih društev vseh vrst. Ime „krščanski socializem“ se svetemu očetu ne zdi pravo. Ker se nekateri spodtikajo tudi nad imenom „krščanska demokracija“, hoče sveti oče s tem poravnati razna nasprotstva. Razločevati moramo, pravi okrožnica, natančno mej socializmom in krščansko demokracijo. Prvi se peča samo z materialnimi dobri in skuša doseči enakost in skupnost premoženja. Krščanska demokracija se nasprotno pred vsem ozira na božje zakone ter se poleg zboljšanja materialnega položaja trudi za dušni blagor narodov. Krščanske demokracije tudi ne smemo zamenjati s politično demokracijo, ker prva more in mora kakor cerkev obstojati pod najrazličnejimi vladnimi oblikami, krščanska demokracija more poleg tega spoštovati zakonito civilno oblast. Ako se to umeva pod oznamenom krščanska demokracija, ne vsebuje ta ničesar, kar bi moglo koga žaliti. Omenjena nasprotna mnenja se morajo odstraniti in katoliki morajo nadalje posvečevati vso skrb socialnim vprašanjem in zboljšanju položaja delavcev. Papež bodri vse katolike, naj se udeležujejo pri tem velekoristnem delu. Okrožnica hvali nadalje miloščino, ki jo smatrajo socialisti po krivici za reveže žaljivo; miloščina služi nasprotno tudi v to, da se še bolj utrdijo vezi socialne ljubezni do bližnjega. Manjega pomena pa je to, da se še bolj utrdijo vezi socialne ljubezni do bližnjega. Manjega pomena pa je to, se li imenuje tako delovanje v blagor delavcev kat.-soc. ali krščansko-demokratično; potrebno je le, da katoliki v mejsebojnem sporazumljenju varujejo skupnost delovanja in čustev. Niti v časopisju niti v javnih zastopih torej niso potrebna razmotrivanja nekoristnih vprašanj, marveč delati je treba in ne debatirati. Končno opomirja papež katolice, naj se dajo voditi tem načelom in naj si jih dobro zapomnijo. Voditi morajo do tega, da se ljudstvo in delavci izogibajo vsemu, kar bi imelo uporni in revolucionarni značaj, da spoštujejo pravice drugih in svoje delodajalce, ohranijo treznost in ostanejo verni Le na ta način bo zacvetel povsodi

je pa tudi demokratična, ker resnica in pravica velja za vse ljudi. Ono svetovno nazarjanje, ki se boji javnosti in trepetu pred lastnimi posledki, ne more biti nikdar resnično, nikdar podlaga zdrave civilizacije. In tak je materializem. Dunajski profesor Billroth, materialist, je lansko leto resno zabičal svojim poslušalcem, naj nikar ne nosijo med ljudstvo posledkov materialistične vede, ker bi to bilo smrtonosno za družbo in civilizacijo. Enako je je govoril prof. Jodl v filozofičnem društvu. Po takih načelih je seveda naravno, ako Nitsche razločuje moralke za siromake in bogatine ter širje sloje zaničljivo naziva „Herdenthiere“.

Odbijajmo take nazore od našega naroda, prave pridobitve svetovne civilizacije pa mu obračajmo v prid in z druge strani delujmo, da se njegova specifična nprav in narodna posebnost razvija in dejstvuje. Slomšek je pač najboljši in najkonkretnjši program naše narodne civilizacije. Ko bi mogel, bi nam še dandanes iz onega sveta zaklical: „Vrli Slovenci! Prava vera bodi vam luč, materin jezik bodi vam ključ do zveličanske narodne omike!“

socijalni mir. — Pričakovati je, da bo ta okrožnica razpodila „črni“ strah pred krščansko demokracijo, ki plaši še nekatere visoke glave.

Trozveza na Balkanu. Bolgarski knez Ferdinand je v Nišu obiskal srbsko kraljevsko dvojico. Gre se za zvezo Srbije, Bolgarije in Črne Gore pod vodstvom kralja Aleksandra proti Avstriji.

Plemeniti Svicarji. V Zürichu se snuje odbor, katerega naloga bode spraviti burske žene in otroke v Evropo, v prvi vrsti v Švico in jih do konca vojne preskrbeti. Prostovoljnih doneskov v ta namen so v Švici nabrali že 200 000 frankov.

Nemški cesar posredovalec. Listi poročajo, da bode nemški cesar prevzel mirovno posredovanje mej Angleško in Buri ter bode v kratkem radi tega sprejel Krügerja v avdijenci.

Angleška kraljica Viktorija in kralj Edvard VII. Kraljica Viktorija je bila rojena 24. maja 1819, kot hči vojvode Edvarda Kentskega, četrtega sina Jurija III. Njena mati Viktorija je bila Nemka, princesinja Sachsen Saafeld Koburška. Krstni boter jej je bil car Aleksander I., zato je dobila ime Viktorija Aleksandrina. Ker stariši niso imeli posebnega bogastva, jo je vzgojila mati za skromnejše, ponižnejše življenje. Jurij IV. je vladal do leta 1830, za njim pa je prišel Viljem IV. Ker je bil brez otrok, je bila Viktorijina mati za slučaj kraljeve smrti imenovana za regentinjo, njena hči Viktorija pa za prestolonaslednico. Dne 20. junija 1837. je kralj umrl, in Viktorija je postala angleška kraljica, tedaj stara jedva 18 let. 28. junija je bila kronana. Dve leti je Viktorija že poznava in na tihem ljubila princa Alberta, sina vojvode Koburškega, in 15. oktobra 1839 mu je Viktorija razkrila, da ga ljubi, ter želi da naj bo njen soprog. 10. februarja 1840 je bila poroka. A njun zakon je trajal 21 let. Preživela je torej svojega soproga za 40 let. Ob njeni rakvi žaluje nad 70 potomcev, 7 sinov in hčer, 33 vnukov in 30 pravnukov. Viktorija je vladala svojo državo 63 let, koja država šteje 350 milijonov duš in ki je dandanes večja kot nekdanje rimsko svetovno cesarstvo. Pod Viktorijo se je angleška moč povzpela do viška svojega razvoja ter se je raztegnila na vse dele sveta. Kraljica pa vendar ni doživela konec prevzetne in krute vojne proti Burom. — Novi angleški kralj se imenuje Edvard VII., kralj Britanije in Irske, cesar Indije. Prisegel je na zakone in ustavo. Edvard VII. je imel angleško-nemško vzgojo; v njegovi družini se govori večinoma jezik očeta sedanjega kralja — nemščina. Novi kralj je mnogo potoval ter se mudil že parkrat tudi na Dunaju. Leta 1863. se je oženil s princesinjo Aleksandro, najstarejšo hčerko danskega kralja Kristijana XI. Edvard VII. je maršal angleške armade, imejitelj različnih tujih polkov, in po njem se imenuje tudi 12 husarski polk avstro-ogerski. Vender se kot prestolonaslednik ni zanimal mnogo za vojaštvo. Najrajši je pri slovesnih prilikah zastopal svojo mater, posečal dvore in svetovne razstave ter bil član vseh športnih društev. Na Ogorskem se je udeležil parkrat velikih lovov. Ustanovil je tudi nekaj dobrodelnih in kulturnih zavodov, med katerimi sta slavna „College of Music“ in „Imperial Institute“. Doslej je bil kralj angleške mode. Elegančna obleka je bila doslej njegova glavna skrb. Po njem so se oblačili vsi najboljši Angleži. Politično ni stopil nikoli v ospredje, a znano je, da je imperialist ter da je bil vnet za vojno proti Burom. V zakonu je imel petero otrok: vojvodo Clarence, ki je umrl leta 1892, princa Jurija, vojvodo yorškega, ki je prestolonaslednik, princesinjo Lujizo, sedajno omoženo vojvodinjo of Fife, princesinje Viktorija in Maud, ki je omožna z danskim princem Karlom. Sedanji prestolonaslednik Jurij je sedem let oženjen z Viktorijo Marijo, kneginjo Teck ter ima troje otrok, dva princa in princesinjo.

Atentat na guvernerja v Luksenburgu. Guverner province Luksenburg, Urban de Xivry je bil 26. t. m. umorjen. Morilec je bil blazen in bil ravno isto jutro odpuščen navidez ozdravljen iz norišnice. Kupil si je revolver in šel k guvernerju; pogovarjal se je dalje časa z njim,

pri odhodu pa je potegnil revolver in ustrelil trikrat nanj. Potem je ustrelil še sebe.

Opomin nemškimi mogotcem. Poljski trgovci v Varšavi in Krakovu so sklenili bojkotirati nemške fabrikante radi preganjanja Poljakov [na Nemškem. To bo izvrstna lekcija nemškimi šovinistom in doseže gotovo željeni vspeh, ako bodo Poljaki vstrajali pri storjenem sklepu.

Domače novice.

Z Dunaja, se nam piše: „Narod“ zahteva, da naj se vsi slovenski poslanci združijo v jedno skupino na strogo narodni podlagi in da narodni poslanci ne smejo vstopiti v klub, ki bi se osnoval po Šusteršičevih načelih. Prav je tako. Šusteršičevih načel prav res ni treba v klubu, ako se ločijo od katoliško-narodnih načel. Kdor pa trdi, da katoličan ne more imeti strogo narodnih načel, ta je velik slepar. Držé naj se tedaj poslanci pri določitvi klubovih pravil izreka „odličnega katoliškega moža sv. Avguština“, ki je rekel „In necessariis unitas“, kakor pravi „Narod“. Ker je sv. Avguštin mej „necessaria“ vselej na prvo mesto postavljajl vero, tedaj se katoliško narodni poslanci še precej dobro drže reka sv. Avguština, ko vedno trdijo, ša je staro geslo pravo, ki se glasi: „Vse za vero, dom, cesarja!“ Ako se bode dr. Tavčar na Dunaju tako držal sv. Avguština, kakor se ga drži Malovrh v „Narodu“, potem bo gotovo še Šusteršič za Tavčarjem kdaj kak stol pobrisal, in nasprotno. Sicer pa spada brisanje stolov mej „dubia“, kjer naj vlada „libertas“ ali svobodna misel, ni pa za katoličana „dubium“, če nam je katoliška vera dražja, ali če nam je dražja, kakor Tavčar trdi, — pravoslavna.

Kaj je dr. Tavčar pisal l. 1872. „Slaba pesem popači ter pokvari dostikrat, kar se je lepega vpeljalo in utrdilo leta poprej. Umazano pesništvo ima na sebi veliko nesreč, ki so prišle na to boro zemljo, in da je trpela Francoska toliko, zadolžili so večidel le njeni sataniči mazači, ki so izkuhali v svojih pretevezanih možganih premnogo nesramnosti, ter z njimi ljudstvo okužili.“ Tedaj pač ni vedel dr. Tavčar, da je s temi besedami sam obsodil prihodnjo pisavo „Slovenskega Naroda“ in svojega prihodnjega slugo Malovrha. Tedaj je dr. Tavčar pisal tudi proti onim, katerim zadošča po cerkvah taka navadna mazarija in pisal je za veličastnost stavb božjih. Naprednega kmeta je prav dobro naslikal: „Le poglejte kmeta, ki mu ni mar ne lepote cerkve, ne lastnega stanovanja in ne drugega krasnega! Njegove strehe kažejo svoja rebresa, po blatu se gazi do veže njegove, dolgovi ga tlačijo, njive obdela le na pol in revščina gloje na vsih štirih stebrih njegovega imetja“. Dr. Tavčar je tedaj pisal za „vtrditev čednega, dobrega in čistega življenja“ ter pristavljajl „vera je pričela pešati in marsikdo hodi v cerkev zarad ljudij, na drugi strani je nastala prevzetnost, s katero se odeva popačeno in hudobno srce“. In takrat je pisal dr. Tavčar še proti — pijančevanju: „Vseka si sam najglobokejšo rano ter se poprime pijančevanja! In kaj je zakopalo več blagostanja, kot to, in kaj zgrudilo več zdravja in kaj poživilo človeka bolj kot to?“ Kaj, ko bi se dr. Tavčar danes spomnil teh svojih besedij!

Iz Kranja se nam poroča: Mislili smo do slej, da svetle reči kradejo le srake, a prepričali smo se, da so tega zmožni tudi sokoli. V neki tukajšnji kavarni je polagoma zmanjkalo nad pol stotine svetlih žličic. Dobil se je „corpus delicti“ v malbi nekega sokola in orožnik je odgnal čudnega tiča v kletko. Nič ni prijetno za starosto, da je v kratkem že drugi sokol marširal pod bajonetom. Kaj poreko ljudje, ko nastopijo „bratje“ javno.

Iz Sentlamberta. Udje krajnega šolskega sveta so pristni Bercetovi verniki, liberalci. V prvi letošnji seji so sklenili, naj se zavolj mraza s ponkom preneha; ko bode pa zopet gorko, naj se s ponkom bolj pritisne. V drugi seji so pa sklenile te modre glavice, da se sej ne bodo udeleževali. Gosp. M. Grill, kaj pravite nato?

Pri popisu ljudstva so se našli 14 do 16letni dečki nevešči branja in pisanja. Kdo je temu vzrok? Ali ne liberalni krajni šolski svet, ki se ne briga za redno obiskovanje šole in zamude sploh opravičuje. Gospod M. Grill, kaj pa poročete na to? Nič. Predsednik je hodil v Litijo — Kmetje po litijskem okraju pripovedujejo, da se v Litiji marsikaj doseže. — V tukajšnji župniji se je naštelo 104 stanovanj in 665 prebivalcev. Mnogo župljanov je začasno odsotnih na Štajarskem in Nemškem. Star mož je opomnil, da manjkajo na popisnih polah tri rubrike. Polnoletni možki bi morali naznanjati ali so ajmoh tarji ali golašarji ali dejmokrasti.

Smrtna kosa. Na sveti Gori pri Brezjah je umrl P. Feliks Podbregar. Rojen je bil leta 1848. v Spodnjem Tuhinju. L. 1866. se je boril na Laškem. Lani je bil nekaj časa v samostanu na Brezjah. — Umrl je tudi vodja svetišča na sv. Gori pri Gorici č. g. Andrej Leban v 65. letu svoje starosti. — Iz Cerkelj se nam poroča, da je umrl dolgoletni okrožni zdravnik g. Edvard Globočnik. — Umrl je v Novem Mestu v soboto vpok. ravnatelj pomožnega urada Martin Mohar v 76. letu starosti. Pokojni je bil več let obč. svetnik, član upravnega odbora mestne hranilnice in se je rad udeleževal raznih dobrodelnih akcij. — V Kropi je umrl g. Benjamin Schuller, po Gorenjskem občeznani bivši fužinar, obč. svetnik in član krajnega šolskega sveta. Na stara svoja leta je mož oslepel in zgubil vse svoje premoženje. Naj počiva po trpljenju v miru! — V konventu usmiljenih bratov v Gradcu je umrl Fr. Adalbert Ptaček, v Ormožu pa je umrl hišni posestnik Ivan Bosina. — Umrla je mati č. g. brusniškega župnika Nemaniča Ana Nemanič.

Poročil se je v Ljubljani gosp. K. Galle, koncipist pri finačni prokuraturi, z gdč. Valerijo Maurer. — Gosp. I. Podrekar, trgovec na sv. Jakoba trgu se je poročil z gdč. Marjeto Žagar.

Tridesetletnica katol. politič. društva v Konjicah se je vrlo obnesla. O državnozbornih volitvah je zanimivo poročal prefekt Korošec. Navdušenjem so se sprejele tri resolucije: 1.) zastran naših poslancev, ki naj si poiščejo mnogo pravicoljubnih katoliških zaveznikov; 2.) glede slovenskih uradnih napisov in 3.) proti zane-marjenju slovenskih davkoplačnikov s pogledom na javno zdravstveno osobje.

Slovenski škof v Ameriki umrl Iz Amerike se poroča, da je umrl v Marquette slovenski škof Ign. Mrak v starosti 90 let. Bil je naslednik škofa Fr. Barage, a živel je sedaj v pokoju. Rojen je bil dne 16. oktobra leta 1810. v Poljanah na Gorenjskem, v mašnika posvečen je bil leta 1837, na ameriška tla je stopil leta 1845., kamor ga je pozval Baraga, in po njegovi smrti l. 1869. je postal Mrak škof marquettski, a leta 1878. je vsled slabega zdravja odložil to čast.

Drobne novice. Pri obč. volitvah v Št. Rupertu na Dolenjskem je dobila večino katoliško-narodna stranka. Kmetje so kvitirali znani Tavčarjev govor. — Naš rojak gosp. Okič, ki sedaj urejuje „Kneipp Blätter“ v Würshofenu bode v Gorici ustanovil Kneippovo kopališče in ondi pričel izdajati „Kneippov list“. — Na progii dolenjskih železnic se s 1. februarjem opuste vozovi I. razreda. — Novo Mesto šteje sedaj 2162 duš. — Primarij dr. Šlajmer je na ulici padel in si pri padcu ranil desno roko. — Ustanovni shod „Tiskovnega društva“ v Gorici, katerega namen bode pospeševati krščanski tisek je bil 31. t. m.

Gibanje aleksandrijskih Slovencev. Društvo Slovencev v Egiptu „Slovenska palma na Nilu“ v Aleksandriji (Egipet) je sklenilo vstreti najnujnejšim potrebam ondotne slovenske kolonije. Slovenska kolonija v deželi piramid šteje poleg 30 dobrih slovenskih družin čez 6000 slovenskih služkinj, ponajveč iz Primorja in Kranjske. Živa potreba je, organizovati, združiti toli različnih elementov v trdno celoto, ki bi bila v čast imenu slovenskemu. Kakor najnujnejša potreba v to je zgradba male slovenske cerkvice v osnivanje slovenske cerkvene občine po vzgledu drugih kolonij na Jutrovem ter ob istem zgradba male slovenske bolnišnice v bla-

žilo telesnih bed toliko tisoč slovenskih služkinj. Cerkvica (zemljišče je že kupljeno) bo posvečena slovanskima blagovestnikoma sv. Cirilu in Metodu ter bo prva slovenska in sploh slovanska hiša Božja na afrikanski zemlji ter v sveti deželi. V vodstvo bolnišnice bodo poklicane slovenske milosrčnice. Društvo prosi vse občinske zastope, župnije, denarne zavode ter posamičnike blagovoljnih darov v ta namen.

Dela pri predoru bohinske železnice bodo potrebovala znatno več časa nego se je prvotno mislilo. Ondi, kjer so mislili, da bodo dobili trdno skalovje, dobe drobče se kamenje. Ako se pri nadaljnih delih ne dobi drug rezultat, bodo stroški znatno večji.

Iz Kranja se nam poroča, da ono pooblastilo, katero je baje raztrgal g. župan Šavnik, ni bilo veljavno, ker mu je manjkalo še jednega podpisa.

Prebivalstvo Maribora. Mesto Maribor šteje po novem ljudskem štetju 23.158 prebivalcev ter 1651 hiš. Pred 10. leti je bilo v Mariboru še samo 867 hiš z 18.771 prebivalci.

Ponesrečil se je dne 24. m. m. v Šmartnu ob Savi pri Ljubljani Martin Škerjanec iz Zaloge. Vozil je kamenje k Savi, pri tem pa prišel pod voz. Kolo mu je šlo čez prsi in bil je v malo trenutkih mrtev.

Svež zrak je dragocen pospeševatelj zdravja. To se kaže v Kranju na Gorenjskem. Tam je bilo prvih osem oseb, ki so umrle letos, starih povprečno po 64 let. Za jetiko že nad pol leta ni nihče umrl.

Maskarada pevskega društva „Ljubljane“ utegne biti velezanimiva. Vsi oni, ki niso videli pariške razstave, bodo na maskaradi „Ljubljane“ lahko ogledali si njen kras. Od vseh strani je torej veliko zanimanje in javljajo se mnogoštevilne skupine, ki se bodo zbrale pod svetovnoslavno „Fontaino“ ali „vodeno palačo“ pariške razstave. Pred „vodeno palačo“ svirala bode godba. Pred panoramo „de Champ a Mars pris du Trocadero“ bo zbirališče vesele mladine, za oddih pa bode skrbel „kitajski paviljon“ in mnoga druga zabavišča. Plesalo bo tudi 72 oseb dvorni ples „Les Lanciers“ in „Češko Besedo“. Maskarada se prične jutri ob 7. uri zvečer, vstopnina za osebo 2 K, rodbina 4 K, maske 1 K 40 v

Razne stvari.

Napad na župnika. V Krozie, okraj Kowno v Galiciji je prišlo dne 25. m. m. šest našemljenih možakov po noči buditi iz spanja tamošnjega župnika. Zahtevali so, naj gre k bolniku. Ko je prišel župnik med nje na dvorišče, vrgli so mu okolu vratu vrv in zahtevali, da jim izroči 12.000 rubljev, katere je imel shranjene za zidanje cerkve. Župnik jim je to obljubil storiti ter peljal lopove v svojo sobo, kjer je odprl neko omaro. Že so mislili roparji, da jim na mah odšteje župnik zahtevano svoto in zadovoljno so čakali pred vratmi. Toda zmotili so se. Župnik je vzel iz omare revolver, ne pa denar, pomeril na lopove in bliskoma sprožil pet strellov. Dva roparja sta bila hipoma mrtva, ostali so zbežali. Ker so na streljanje prihiteli ljudje v župnišče, spoznali so v ustreljenih okrajnega glavarja in njegovega adjunkta. Sumi se, da so tudi ostali roparji uradniki okrajnega glavarstva.

Črna roka. Ogerski katoliški list „Altkotmany“ priobčuje svote, katere je škof Zalka, ki je umrl v Gjurju, potrošil za dobrotvorne svrhe. Za cerkve in religiozne namene je dal za časa svojega škofovanja 430.000 K, za šole (čuj Luka!) in ostale posvetne namene 960.409 K. Vsa ostala njegova dobra dela so tako mnogobrojna, da je zanje izdal nad jeden in pol milijona kron.

Slovenec, zločinec v Ameriki. V Clevelandu v Severni Ameriki je izvršil Matija Trlep iz Šmihela na Dolenjskem trojen zločin. Sprl se je s svojo 36letno ženo ter jo zabodel z nožem, enako tudi svojega 16letnega sina Matevža. Potem je šel v kuhinjo ter se ustrelil v srce. Žena in sin pa nista nevarno ranjena ter najbrže okrevata. Trlep je bil star 43 let in kotlarski delavec. Uzrok zločina je bila baje ljubosumnost.

Nov prekop na Ruskem. — Ruska vlada projektuje nov prekop, ki naj zveže finski zaliv z belim morjem. Dolg bo 963 km. Pravi prekop bo dolg 473 km, ostalo odpade na razna jezera, katera kanal preseže. Glavno se upotrebijo Sadožko, Onežko, Vigosersko in Segosersko jezero.

Pariška razstava in reveži Na pariški svetovni razstavi so bile postavljene na raznih krajih tudi nabiralne pušice za reveže. Po končani razstavi so odprli pušice in v vseh so našli za reveže — 58 frankov 65 cent. In pariško razstavo je obiskalo milijone ljudi. V veselju pač skoro nihče ni mislil na reveže. Taki so naši časi!

Nemški cesar Viljem II. je imenovan maršalom angleške armade. Vojvoda Connanght mu je že izročil maršalsko sabljo.

Giuseppe Verdi umrl. Nenadomestljiva izguba je zadela italijanski narod, umrl mu je jeden naslavnejših mož, ki so povelečevali slavo Italije. — Dne 27. m. m. ob 2. uri po polnoči je umrl slavni skladatelj Giuseppe Verdi, glasbeni mojster, kakoršnih je malo še na svetu. Za njim pa ne žaljuje samo narod italijanski, marveč ves civilizovani svet, kateremu je s svojimi nesmrtnimi skladbami pripravil toliko nebeškega užitka. Kajti skladbe kakor „Rigoletto“, „Traviata“, „Trovatore“ in „Ernani“ so take, da ostanejo nedosežne vse čase. Njegova slava bo torej živela, dokler bo živel človeški rod. Rojen je bil Verdi dne 9. oktobra 1813 in je dosegel torej starost blizo 88 let.

O položaju v Južni Afriki poročajo listi, da je zlasti v mestu Johannesburg uprav strašen. Beda v tem mestu je nepopisna. Ženske in otroke gonijo kakor živino nečloveški angleški vojaki od vseh strani skupaj kakor „vojne ujetnike“ ter jih pode na jezdišče. Ondi morajo prebiti v blatu, mrazu in dežju po noči in po dnevu, dajejo jim le nekoliko odpadkov jedil iz najslabše moke, katero uživajo sicer le divjaki. Zadnje dni so zopet prignali 500 žensk in otrok od naselbine pri Klerksdorpu. Sirote so naložili kakor živino na odprte živinske vozove in tako so jih peljali vso noč v najhujšem vremenu mej viharjem in točo, tako da jih je mej potjo mnogo nevarno obolelo. Kako pa izgleda po deželi okrog, to pa je nad vse strahovito, tu je razdejano vse tako, da bi ne bil mogel tako pustošiti najhujši vihar. Poslopja vsa razdejana in požgana, setev uničena, sadno drevje posekano, sploh uspehi dolgo letnega truda in pridnosti Burov pokončani. Da so si Angleži postavili za nalogo popolnoma zatreti narod Burov, dokazuje tudi dejstvo, da so zaprli v Kapu izdajatelja jednega holandskega lista „Ons Land“, kateri list neustrašeno zagovarja interese Burov nasproti angleški krutosti.

80letna dvojčka. Brata Karl in Rudolf Kristen, lesna trgovca in hišna posestnika v Opavi in rojena dvojčka, sta dne 15. t. m. v polni moči duha in telesa praznovala svoj 80. rojstni dan. O tej priliki sta dobila starčka mnogo čestitk.

200 potnikov izgubilo življenje. O strašni železniški katastrofi poročajo iz Hinton v Ameriki. Poročilo pravi, da je proti zahodu vozeči brzovlak skočil s tira 1 miljo vzhodno od Hinton in se zvrnil v reko Greenbier. Na onem mestu je reka 15 čevljev globoka. Po grozovitem padcu ni ostalo nič na površju, kar bi spričevalo o velikanski nesreči, ampak voda je vse popolnoma zakrila. V vlaku je bilo kakih 200 oseb.

Cela družina umorjena na ulici. Iz Frankobroda poročajo. V Solunu se je odigrala strašna drama. V Jaffi stanujoči grški trgovec Chariton Panagotis je prišel z ženo in otrokom domov, v Solun. Ko so šli zvečer po ozki ulici, je planila na trgovca petorica oboroženih mož ter zahtevala denarja. Panagotis je dal takoj vse, kar je imel seboj vendar pa so roparji umorili njega, ženo in otroka ter razsekali trupla, da jih nihče ni izpoznal. Malo trenutkov pozneje je šla skozi tisto ulico patrolja ter našla mrtvece še gorke. Še tisto noč so našli morilce in našli na dvorišču poleg njihovega brloga še 9 umorjencev.

Nedolžen 8 let v zaporu. Matej Caruso iz Termoli v Italiji je bil leta 1892. osumnjičen, da

je umoril posestnika Mattioli, kateremu je Caruso bil hud nasprotnik. Zaprli so ga in postavili pred poroto v Campobasso, kot priči sta bila zaslišana nek Ludovico Clemente in Anton Curti. Ta dva sta pričala proti Caruso in bil je obsojen v dosmrtno ječo. V letu 1896. je umrl nek Onofrio Basso, kateri je na smrtni postelji izpovedal duhovnu in lastni hčeri, da je on pravi edini morilec Mattiolia, prosil je še naj se zavzame, da bi obsojenega Caruso osvobodili. Vsled te izpovedbe je družina Caruso začela pravdo proti pričam Clemente in Curti ter zahtevala novo obravnavo. Sodišče v Campobasso je obsodilo omenjene priče na 8 in 6letno ječo zavoljo krivega pričanja pred sodiščem, za Caruso pa se se je izrekla oproščajoča rzsodba. Tudi prizivno sodišče je potrdilo to rzsodbo in je pri obravnavi bil pričujoč tudi Caruso. Odvetnik branitelj je zahteval naj se v najkrajšem času izvrši revizija obravnav, da se nedolžnemu prikrajša nadaljnji zapor. Caruso so peljali še v zapor, ali od zdaj naprej bodo z njim postopali blago in prijazno, dokler se revizija ne izreče za končno svobodo.

Morilec kralja Umberta, Bresci je prepeljan v ječo Portolongone. Ječa je sezidana na skali, ki sega v morje in ima celice, ki so le 2 in četrt m široke, 4 m dolge in 3 m visoke. Jetnik ne sme nikdar ven, in prej mora vsak del časa prebivati v popolni temi predno pride v tako celico; pravijo, da bo Bresci moral zblazneti, ker v taki ječi ne more nihče prebiti čez tri leta, da ne bi izgubil pameti

GLASNIK.

Več socijalne in politične naobrazbe.

Čuje se dostikrat, da je Avstrija z ozirom na delavsko varstvo, v prvi vrsti držav. V resnici se tudi ne more tajiti, da so katoliške stranke našega državnega zbora izvojevale proti liberalcem marsikako socijalno napravo. Z ozirom na nedeljski počitek, delavni čas, varstvo ženskega in otročjega dela stoje Anglija, Italija in še celo od socijalno-demokratskih ministrov vlada Francija, precej za našo državo. V praktičnem oziru, pa stoje na primer na Angleškem vsled dobre organizacije delavcev, razmere deloma boljše kot pri nas. Ta čudna prikazen se razlaga le s tem, da v Avstriji delavstvo pre malo izrablja zakonite določbe in da se ni še nikoli resno potrudilo do poštene in dobre organizacije.

Da se ne poslužuje delavstvo povsodi zakonitih določb, v kolikor so iste delavstvu koristne, izhaja od tod, ker jih ne pozna, in se niti ne potruži jih spoznati. Vsled tega pa ne trpe samo posamne osebe, marveč cel stan. Nobena stvar agitaciji za socijalno reformo ne škoduje toliko, kakor če more nasprotnik kazati na dejstvo, da delavstvo samo ne izrablja in se ne zanima za socijalne zakone. Tako vidimo, da ni skoro nobenega zanimanja za obrtna sodišča, tam kjer pa obstoje, se pa zopet kaže neka mrzlost, kakor da bi bilo vse eno, ali je kaj, ali nič. Kaj koristijo vsa prizadevanja socijalnih politikov, da bi povzdignili delavski stan, če ta sam len in neveden dela celo nasprotje socijalnemu delu. Več socijalne naobrazbe delavskemu stanu, da ta boljše spozna svoje interese in potem bo šlo s socijalno reformo kmalu na bolje.

Za potrebo večje socijalno politične naobrazbe je tudi okolščina, da se mora velik del socijalnega nereda odpraviti s samopomočjo delavske organizacije. Ta pa mora biti strokovna. Koristen član strokovnega društva, ki je zmožen sodelovati pri strokovni nalogi, pa more biti le oni, ki si je pridobil gotovo stopinjo socijalno-politične izobrazbe. K tej spada n. pr. vprašanje o delavskih stanovanjih, kako jih zboljšati in urediti, dalje o zavarovanju delavcev, bodisi za slučaje bolezni, starosti, nezgled ali brezposelnosti. Tako je potrebno za vsakega, da pozna obrtno nadzorstvo in razmere dela v katerih se nahajajo posamne stroke.

Mogočna strokovna organizacija, ki obseza večino delavstva, razvila se bode vedno bolj in bolj, kot zastopnica vsega delavstva, katere tudi država ne bode mogla prezirati, pri sestavi novih socijalno-političnih zakonov in jo bode morala, kot legitimno zastopnico delavstva; vpraševati za mnenje. Tu pa se posebno kaže, da je treba delavskemu stanu več socijalne naobrazbe ker le tedaj bo mogel izvršiti svojo nalogo v organizaciji, ako ima v svoji sredi dovolj izšolanih mož. Zato je potreba posebno nam slovenskim delavcem, da se tesneje oklenemo eden drugemu, da si snujemo strokovno organizacijo in da se v tej organizaciji šolamo za javno življenje pred vsem, da si pridobimo dovolj socijalne znanosti.

Toda delavcu je dandanes nujno potrebna tudi splošna politična naobrazba. Vsa javna vprašanja in naj se na istih to tudi ne kaže na „debelo“ so v zvezi tudi z delavskimi interesi

Le pomislimo na pogodbo z Ogersko, ali na razne trgovinske pogodbe pri katerih je delavstvo vedno zelo, zelo interesovano. Saj se delajo pogodbe za ugodnost uvoza ali izvoza različnih izdelkov, od katerih je dostikrat odvisno blagostanje lotične stroke. Oglejmo si dalje notranje zmede v naši državi, vsled katerih ima največ škode delavski stan. Pač nobenemu količkanj naobraženemu delavcu ne more biti vse eno, kaj se godi v parlamentu. Treba je, da je delavstvo pozorno tudi na deželne in občinske zastope, kateri vsi lahko marsikaj koristijo ali pa tudi škodujejo delavstvu.

Zato naj skuša dobiti delavstvo povsod vpliv, da more zabraniti škodo in pospešiti koristne naprave. V dosego tega pa je treba politične naobrazbe. Dandanes se marsikaj kriči, kar je izvršiti nemogoče. Toda nevednemu delavstvu hočejo brezvestni agitatorji nametati peska v oči, samo da dere slepo za njimi. Pri politično in socijalno naobraženemu delavstvu bode pa odzvonilo sleparjem, ki prorokujejo delavstvu nebesa na zemlji, samo da morejo oni ob žuljih delavstva prazniti buteljke in obirati piščeta. Na noge torej, organizujmo se, naobrazujmo se, da tako pripeljemo svoj stan v varno zavetišče boljših socijalnih razmer!

Delavske drobtine.

Naznanilo. Glasnikove naročnike je prevzel „Slovenski List“ kakor znano za svoje naročnike. Razpošiljatev lista tem naročnikom je pa prevzel delavski tajnik g. Josip Gostinčar. Vplačila naročnine in eventualne reklamacije so temu gospodu izročiti v društveni sobi „Katoliškega Doma“.

Pozor! Našim delavskim društvom se je razposlala okrožnica zaradi spopolnitve organizacije. Nujno prosimo, da blagovolijo sl. društva prav kmalo poslati odgovor, kakor je navedeno v okrožnici. — Vsa ona društva, ki so dobila poziv glede „Slovenskega Lista“ se prav uljudno prosijo da odgovore ali so voljna prevzeti posredovanje ali ne.

Blamirani Kristan. Protestni shod uslužbencev južne železnice naj bi se vršil pretečeno nedeljo v kazini. Lepaki so vže nekaj dni preje vabili na ta shod in tudi vabilnih listkov se je izmetalo nebroj. Socijalni demokratje sami so mislili, da bode shod mnogoštevilno obiskan posebno od strani železničarjev. Toda zmotili so se, in smešno je bilo videti, kako milo so se nekateri ozirali proti vratim, kedaj da bode prišel kdo iz kolodvora. Toda nič! Končno jim ni kazalo drugemu, kakor „železničarskemu“ protestnemu shodu izvoliti predsednikom čevljarja Kordeliča. Na to je protestoval Kristan sam, ki je v zelo surovih izrazih na osebo postajenačelnika Guttmana, izlil vso svojo jezo. Mi ravno nismo posebni prijatelji južne železnice, ker vemo, da se na tej železnici gode res velike krivice delavstvu in občinstvu, toda prepričani smo, da teh razmer surovi osebni napadi ne bodo odpravili, pa tudi ne socijalna demokracija. Uslužbenci južne železnice so odločno protestovali proti temu Kristanovemu shodu, iz česar socijalni demokratje lahko razvidijo, da je nji-

hovi „slavi“ na južni železnici odklenkalo. Svaka sila do vremena!

Katoliško izobraževalno društvo sv. Jožefa v Trziču je imelo 27. januarja ob 4. poldne v društvenih prostorih svoj redni letni občni zbor. Po običajnem pozdravu otvori gosp. predsednik J. Potokar občni zbor ter poroča nato o delovanju društva v pretečenem letu. Iz njegovega poročila povzamemo te podatke. Udov ima društvo sedaj 76. Društveni odbor je imel 10 sej. Društvo si je naročilo lep venec za umrle ude in se vdeležilo skoro polnoštevilno z zastavo pogreba uda Zupana. Društveni praznik sv. Jožefa so praznovali udje v podružni cerkvi s primernim nagovorom in petimi litanijami. Veliki pondeljek je napravilo društvo izlit v Lom, kjer se je po kratki cerkveni slovesnosti prosto zabavalo. Po inicijativi društvenega odbora se je sklical v gostilni „na Skali“ ljudski shod, na katerem sta poročala (veleč. g. kanonik in deželni poslanec A. Kalan o delovanju deželnega zbora in bivši ravnatelj „Gospodarske zveze“ g. Ferd. Sajovic o združništvu. Meseca avgusta m. l. je počastil s svojim obiskom presvetli gosp. knezoškof Anton Bonaventura društvenike, ki so se mu dostojnim načinom zahvalili na ljubeznivem posetu. II. slov. katoliškega shoda se je vdeležilo društvo z zastavo po deputaciji štirih mož. 16. sept. m. leta se je vršil po želji udov izvanredni občni zbor. Mesto v Ljubljano odišlega predsednika č. g. Ignacija Nadrah so imenovali presvetli gospod knezškof predsednikom kapelana Jožefa Potokar. V znak hvaležnosti in neomajane udanosti je ta občni zbor imenoval soglasno ustanovitelja in večletnega predsednika č. gosp. Ig. Nadrah svojim častnim udom. Društvo je sodelovalo pri veselici Ciril-Metoda v korist slovenskemu otroškemu vrtecu. — Napravilo je običajen Miklavžev večer in priredilo božičnico na Sveti večer s petjem, govorom in tombolo. Predstav je priredilo društvo v pretečenem letu pet. Ker ima društvo namen izobraževati, zato se je od domačih gg. kapelanov napravilo več znanstvenih predavanj, ki so bila dobro obiskana. Časopisi so v društvu sledeči: „Slovenec“, 2 „Slovenska Lista“, 5 „Domoljubov“, „Primorski List“, „Mir“, „Slov. Gospodar“, „Narodni Gospodar“, „Dolenjske Novice“, „Slovenski Učitelj“, „Danica“, „Dom in Svet“, „Venec“, „Vrtec“ z „Angeljkom“, „Zora“, „Planinski Vestnik“, „Vaterland“, „Warnsdorfer Hausblätter“, „Christliche Familie“, „Der glatte Michel“. Društvena knjižnica šteje 403 različnih knjig. Udje jih jako marljivo prebirajo, kar se vidi iz tega, da jih je sedaj v knjžnici samo 183, vse druge so izposojene. — Po poročilu predsednikovem sta poročala blagajnik o denarnem stanju in knjižničar o knjižnici. Obe poročili je občni zbor odobril. — Nato se je vršila volitev 9tih odbornikov. Odbor je tako sestavljen: Predsednik g. J. Potokar, podpredsednik g. J. Kržišnik, tajnik g. Fr. Ahačič, blagajnik g. A. Mikič, knjižničar g. J. Papov; odborniki gg. J. Bahun, Fr. Vidic, M. Papov, P. Perko in K. Končar. — Po končani volitvi je g. predsednik poročal udom, naj natančno in vestno izpolnujejo društvena pravila in se varujejo vsega, kar bi nasprotnike, katerih se nam ne manjka, privedlo do zabavljanja čez društvo. Ko je še eden izmed udov priporočal geslo „Svoji k svojim“ je predsednik zaključil občni zbor.

Križe pri Trziču. Naše „Katol. izobraževalno društvo“ je imelo v nedeljo dne 27. m. m. svoj občni zbor, pri katerem je zopet pokazalo, da še ne spi, ampak da še na veliko žalost nasprotnikov vrlo deluje. V odbor so bili izvoljeni naslednji gg. možje: Franc Porenta, župnik, predsednik; Franc Perko, čevljar, podpredsednik; Josip Janc, krojač, tajnik; Matevž Žepič, čevljar, blagajnik; Franc Logar, čevljar, knjižničar; Ambrož Škrjanc, Janez Ribnikar, Peter Sitar, Jernej Gross in Josip Naglič, odborniki. — p —

Podporno društvo organistov. Podporno društvo organistov pričelo je delovati. Prosimo torej vse, ki so pristop k društvu že naznanili, da takoj pošljejo svoje doneske. Vabimo pa tudi vse č. gg. duhovnike in organiste in sploh vse prijatelje cerkvene glasbe, da pristopijo k našemu društvu ter nam omogočijo uspešno delo-

vanje. Društvo ustanovljeno je za lavantinsko, ljubljansko, goriško, krško in tržaško-kopersko škofijo ter ima sedež v Celji na Spod. Štajarskem. Namen društva in razvrstitev udov pojasnijo naj sledeči odlomki iz društvenih pravil: Namen. a) preskrbljevanje onemoglih; b) podpiranje vdov in sirot; c) podpiranje podpore potrebnih, bolnih in brez lastne krivde brezposelnih udov; d) dosega ugodnejših službenih in plačilnih razmer; e) prirejanje glasbenih kurzov za organiste in f) ustanovitev glasbene šole in izdajanje glasbenega lista, kadar bi se to zdelo društvu potrebno. Udje. Društvo obstoji iz rednih, podpornih, ustanovnih, častnih udov. Redni udje zamorejo biti vsi pri rimsko katoliških cerkvah službujoči organisti, ki se zavežejo plačati mesečno po 1 K. Podporni udje postanejo, brez ozira na stan in spol, tiste osebe, družbe in društva, katere plačajo društvu najmanj vsako leto štiri krone. Ustanovni udje so tisti, kateri enkrat za vselej v teku enega leta vplačajo 50 K, v društveno blagajno. Častnim udom morejo se pri občnem zboru imenovati osebe, koje so si za cerkveno glasbo, oziroma za pospeševanje društvenih namenov pridobile posebnih zaslug. Pri vstopu plača se vpisnina 4 K, in 10 h za pravila, katera dobi vsak ud s sprejemnico vred. Želeti bi bilo, da redni udje (organisti) pošiljajo udnino če mogoče za več mesecev naprej, ker se stem blagajniku mnogo dela prihrani. Tudi darovi se hvaležno sprejemajo. Imena darovalcev objavljala se bodo v raznih listih. Vse pošiljatve, ki se tičejo društvene blagajne, naslovijo naj se: Karol Bervar, mestni organist in blagajnik „Podpornega društva organistov“ v Celji. — „Podporno društvo organistov“. Silvester Šentjunc m. p., predsednik. Josip Kamnikar m. p., tajnik.

Črtica o odpravi fevdstva na Kranjskem.

V drugi polovici minulega stoletja se je odpravila fevdna ustava na Kranjskem. Avstrijska vlada je ukazala dne 13. dec. 1772 in 28. jun. 1774, da naj se na večne čase v pravo in prosto last prepusté vsa kmetijska zemljišča kmetom, kateri so jih poprej imeli kot fevd od svojih zemljiških gosposk. Ta ukaz je ponovil cesar Jožef II. dne 1. nov. 1781 in 13. sept. 1782. Kmetje so postali na ta način lastniki zemljišč. Svojim zemljiškim gosposkam so dajali potem le naturalne in denarne dače in kar so zaslužili z roboto, določeno po urbarjih in robotnem patentu. Toda ti cesarski patenti so ohranili še podložnostno zvezo, t. j. zemljiški podložnik je bil odvisen in navezan na svojo zemljiško gosposko. To je veljalo do nove organizacije ilirskih dežel.

Vsled te podložnostne zveze je moral biti zemljiški podložnik pokoren svojemu zemljiškemu gospodarju, ki je bil zanj prva gosposka. Zemljiški gospod je lahko podložnega kmeta razselil t. j. izpodil s posestva. To pravico je imel, kadar je podložnik zemljišče preveč zanemaril ali je pa zadolžil nad dve tretjini njegove vrednosti. Ta podložnostna vez (je bila še precej podobna fevdni upravi), ker so kmetijski podložniki morali dajati gosposkam od zemljišč gotove dače. Tudi ta vez med kmeti in gosposkami se je pretrgala (l. 1848).

Urbarji so bile knjige, v katerih so bila v gotovem redu zabeležena posestva podložnikov kakor tudi vse dače, katere so od njih imele pravico terjati zemljiške gosposke.

S patentom cesarja Jožefa II. z dne 3. aprila l. 1787. in z razjasnilom od dne 16. maja l. 1788. je bilo na Kranjskem odpravljeno fevdno nasledstvo. Vsled tega patenta je dobil pravico, da je smel podedovati zemljišče, najstarejši sin, in ako ni bilo sina, najstarejša hči. Drugim bratom in sestram je moral novi gospodar po zvršeni sodni cenitvi izplačati dedne deleže (doto). Kmetija je vedno morala ostati cela postavnemu nasledniku.

Nesvobodno podložništvo (Leibeigenschaft) so odpravili na Kranjskem 13. sept. 1782 in uvedli so zmerno podložništvo. Ta patent ima nastopne določbe:

1.) Dovolj se podložnikom na Kranjskem prosta ženitev.

2.) Dovolj se podložnikom, da smejo svobodno iti z zemljišča svoje gosposke in se naseliti v deželi ali iskati si službe, ako dobé odpustnico od svoje zemljiške gosposke, s katero se oproste podložniških dolžnostij.

3.) Odkupnina od premoženja, ki je vzame kdo seboj, naj nikdar ne znaša čez 5 odstotkov.

4.) Podložniki se morejo učiti rokodelstev in umetnostij ter sploh smejo iti iskat posla in kamor koli hočejo.

5.) Oproščeni so podložniki takozvane dvorske službe in podložniške službe za več let.

6.) Od podložnikov naj se ničesar družega ne tirja, kakor kar stoji zapisano v urbarjih, da imajo namreč od prejetih zemljišč plačevati v denarjih in pridelkih ali služnost opravljati z roboto.

Dvorni dekret z dne 18. sept. 1782 določuje nastopno: Sedaj ko je odpravljeno neprostoVOLjno podložstvo, smejo zemljiške gosposke terjati odhodnino (Abfahrsgeld) le od nepremične imovine po odšteti dolgovih in potrebnih izdajkih, nikakor pa ne morejo tega terjati od premične imovine, ki ostane prosta, kakor tudi oseba podložnikova. Sploh se pa sme odhodnina jemati le ondi, kjer je pravica do nje dokazana po urbarjih ali pogodbah. Ni pa dovoljeno terjati kake pristojbine od onega, ki se gre učiti rokodelstva ali kake proste umetnosti.

Da se zemljiškim gosposkam nadomesti kar imajo škode vsled odprave neprostoVOLjnega podložstva, je dovolil dvorni reskript z dne 1. nov. 1782, da smejo nekoliko odpisati pri izvanrednih davkih, ako dokažejo škodo z desetletnimi računi.

Na Kranjskem ni bilo družega neprostoVOLjnega podložstva, kakor ono, katero se omenja v patentu z dne 13. sept. 1782.

Le v polhograjskem gospodstvu se je še nadalje graščak posluževal prava, po katerem je smel zemeljski gospod terjati del zapuščine svojega podložnika v slučaju, ako isti ni zapustil nobenega dediča, ali pa le nujnega dediča.

Listnica uredništva. Logatec: prihodnjic!

Izjava.

V nedeljo 27. t. m. imel je neki Etbis Kristan v tukajšnjem steklenem salonu kazine neko zborovanje, na katerem je proglašal delavstvo na postaji južne železnice v Ljubljani kot žrtev izkoriščanja načelnika gospoda inspektorja Guttmana. Mi se doslej nismo bavili z lažnivimi in obrekljivimi govori tega nam popolnoma tujega človeka, da pa si širna javnost o tem človeku napravi sodbo, konstatiramo, da vsi delavci te postaje gospoda Kristana niti ne poznajo, pa ga tudi nismo nikdar prosili za njegovo protekcijo, in da smo v vseh svojih zadevah z najboljšim vspehom obračali se zaupljivo na gospoda inspektorja Guttmana, da bomo to storili tudi nadalje, ako je to potem Kristanu prav ali ne. Generalna direkcija južne železnice nam je s 1. januarjem t. l. naš materijelni položaj zopet znatno popoblašala in mi vemo ter smo prepričani, da se imamo za ta vspeh v prvi vrsti zahvaliti vtzrajnemu osebnemu priporočanju gospoda inspektorja Guttmana, ki nam je tudi dal marsikako službeno olajšavo.

Kar se torej tiče delavstva tukajšnje postaje, zavarujemo se odločno proti škandalov željnim lažnivim izbruhom Etbina Kristana ter si njegovo protekcijo najodločneje prepovedujemo.

Tako, kot mi, misli gotovo vsak dostojen in zaveden uslužbenec tukajšnje postaje.

Ljubljana, dne 29. januarja 1901.
Franc Mautz l. r., Janez Werbič l. r., Josip Marn l. r., Fr. Levstik l. r., Franc Zupančič l. r., Josef Kralj l. r., Franc Kastelic l. r., Alois Zehrer l. r.

Sledi še 210 podpisov uslužbencev južne železnice v Ljubljani.

„Slovenski List“ se prodaja v Bručovi (Štefotovi) prodajalnici pred Škofijo in pri g. Podrekarju na sv. Jakoba trgu. Številka po 14 h.



Tužnim srcem javlja podpisano županstvo, da je prominul dne 27. januarja ob polu 9. uri zvečer naš častni občan, gospod

Edvard Globočnik,

dolgoletni okrožni zdravnik odlikovan z zlatim zaslužnim križcem,

v 61. letu svoje dobe. Pogreb je bil v sredo 30. m. m. popoldne ob 3. uri. Blag mu spomin!

Županstvo občine Cerklje pri Kranju, dne 28. januarja 1901.

Župan:

Zamen Janez.

Razprodaja.

Naznanja se, da se stvari, katere so bile pripravljene od liberalne stranke za zmago Zupančiča pri volitvi 18. grudnia l. 1900 v Radečah prodajo na primernem prostoru na trgu točno

ob 9. uri dopoldne na pepelnico.

Proda se več piščancev in prasičev, jeden velik boben, jeden star bombardon, „fligelhorn“, dva klarineta, ena trompeta, ena bezgova piščal in več starih zastav.

Denar se obrne na eno novo žago brez zob, katero se potrebuje na sredpostno sredo, ko bodo na starem gradu babo žagali.

Svoji k svojim!

„Slovensko vinogradniško društvo na Glincah“

prporoča svoje bogato izvrstno urejeno zalogo zanesljivo pristnih **dolenjskih, štajarskih, isterskih, vipavskih in goriških** vin, kakor tudi **fino vino v steklenicah.**

Mašno vino si je društvo samo prešalo.

Narčča se pod naslovom:

„Slovensko vinogradniško društvo“ v Ljubljani.

Svoji k svojim!

Odvetnik

dr. Fran Tominšek

dovoljuje si naznaniti, da je otvoril svojo

odvetniško pisarno

v Ljubljani na Bregu šte. 20

ter jo pridružil odvetniški pisarni gospoda **dr. Val. Krisperja** v Ljubljani.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje!

Stanje ulog 30. sep. 1900: **čez 5 milij. K.**

Denarni promet v devetih mesecih: **čez 17 milij. K.**

Ljudska posojilnica

preje Gradišče šte. 1. — **Sedaj: Kongresni trg št. 2, I. nadstr.**
Sprejema

Hranilne vloge

vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan ter obrestuje po

4 1/2 0/0

brez kakega odbitka, tako da sprejme vložnik od vsacih vloženih 100 gld. čistih 4 gld. 50 kr. na leto.

Stanje hranilnih vlog 30. septembra 1900:

5,853.620 K 97 h.

Promet v 9. mesecih od 1. jan. do 30. sep. 1900.

17,740.643 K 16 h.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje kaj prekinilo. — Za nalaganje po pošti so poštno hranilnične položnice na razpolago.

V Ljubljani, dne 1. oktobra 1900.

Dr. Ivan Šusteršič,
predsednik.

Anton Belec,
posestnik, podjetnik in trgovec
v Št. Vidu nad Ljubljano.

Josip Jarc,
veleposestnik v Medvodah.

Dr. Andrej Karlin,
stolni kanonik v Ljubljani

Odborniki:

Karol Kauschegg,
veleposestnik v Ljubljani.

Matija Kolar,
župnik pri D. M. v Polji.

Ivan Kregar,
načelnik krajne bolniške blagajne
v Ljubljani

Frančišek Leskovic,
zasebnik in blagajnik „Ljudske posojilnice.“

Josip Šiška, knezoškofijski kancelar
podpredsednik.

Dr. Viljem Schweitzer,
odvet. koicipijent v Ljubljani.

Gregor Šlibar,
župnik na Rudniku.

Dr. Aleš Ušeničnik,
profesor bogoslovja v Ljubljani.